



شرح

حدیث طینت

www.ketab.ir

محمد نیکنام عرشاهی



سرشناسیه

عنوان و نام پدیدآور

مبطلخصات بشر

مبطلخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

موضوع

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

اطلاعات رگورد کتابشناسی

نیکنام عربشاهی، محمد، ۱۳۴۷ -

شرح حدیث طینت/ محمد نیکنام عربشاهی

تبریز: انتشارات گل همیشه بهار، ۱۴۰۱.

۵۲ ص: ۵/۱۴ × ۲۱/۵ سم.

۵۰۰۰۰ ریال: ۴-۱۷-۵۸۳۶-۶۲۲-۹۷۸

فہیا

کتابنامہ بہ صورت زیرنویس.

طینت -- احادیث -- نقد و تفسیر

Substance (Islam) -- Hadiths -- Criticism and interpretation

BP۱۴۱/۵

۲۹۷/۲۲۸

۱۴۰۱

فہیا

www.ketab.ir

نام کتاب: شرح حدیث طینت

نویسنده: محمد نیکنام عربشاهی

انتشارات: گل همیشه بہار

نوبت چاپ: چاپ اول / تبریز ۱۴۰۱

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قطع: رقعی

صفحه: ۵۲

قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۴-۱۷-۵۸۳۶-۶۲۲-۹۷۸

تعارف مطالب

۵	پیشگفتار
۷	مبدأ خلقت انسان
۸	مفهوم شناسی طینت
۹	طینت در لغت و اصطلاح
۱۲	چکیده آنچه که در احادیث طینت آمده است
۱۳	احادیث طینت
۱۳	حدیث (۱)
۱۵	حدیث (۲)
۱۶	حدیث (۳)
۱۹	حدیث (۴)
۲۱	حدیث (۵)
۲۳	حدیث (۶)
۲۸	ناصبی
۴۰	داستان موسی و خضر
۴۶	معنای کَمَم
۴۹	سؤال و جواب
۵۰	نکته ای در تسهیل فهم حدیث طینت
۵۱	نکاتی که از احادیث طینت استفاده می شود

پیشگفتار

احادیث طینت جزء سنگین ترین و پیچیده ترین احادیث می باشد که عده ای^۱ (اخباریون) به خاطر عدم درک حقیقت معنای آن، توقف کرده و علم آن را به خود ائمه اظهار علیهم السلام ارجاع داده اند و برخی به جهت موافق بودن با روایات عامه و مسلک اشاعره و جبریون و مخالفت با اختیار انسان، آن را حمل بر تقیه کرده اند و بعضی (علامه شعرانی) به علت ضعیف دانستن سند آنها و مخالفت با اصول مذهب شیعه و اختیار انسان آنها را ترک نموده اند و گروهی آنها را کنایه از اختلاف استعداد و قابلیت های افراد بشر دانسته اند و علامه مجلسی آنها را جزء احادیث متشابه قرار داده و گوید:

۱. علامه مجلسی مجموع آنها را در پنج گروه دسته بندی کرده است:

الف) محدثان که اصل صدور این گفته روایت ها را پذیرفته اند؛ اما درباره محتوا و فهم مراد آنها اظهار بی اطلاعی کرده و علم آن را به ائمه واگذار کرده اند.

ب) کسانی که صدور روایت های طینت را از روی تقیه دانسته اند؛ دلیل آنان هم زبانی این روایت ها با مذهب اشاعره و جبرگرایان از اهل سنت است.

ج) کسانی که زبان این روایت ها را کنایه از علم خدا در بدو خلقت به انسان ها دانسته اند؛ به این معنا که چون خدا می دانست که آنان راه سعادت و یا راه شقاوت را برمی گزینند، آنان را با همان طینت آفرید.

د) کسانی که طینت را کنایه از استعدادها و قابلیت های موجود در هر فرد می دانند. در این نگاه، خدا هر کس را به قدر وسع خودش تکلیف کرده است؛ مثلاً پیامبر اکرم را به اموری مکلف کرده است که احدی از مردم را به آن مکلف نکرده است.

ه) البته ابوجهل نیز مکلف است؛ نه به آن مقدار که پیامبر و یا حتی مؤمنان مکلف اند؛ بلکه تکلیف او به اندازه وسع خود اوست.

ه) کسانی که این روایت ها را در جهت تبیین عالم ذر معنا کرده اند؛ بر این اساس وقتی خدا انسان ها را به صورت ذره هایی از پشت آدم خارج کرد و از آنان درباره ربوبیت خویش پرسید، گروهی از آنها پاسخ مثبت دادند. در روایت ها، این گروه دارای طینتی عقیبنی معرفی شده و سعادتمند هستند؛ گروه دیگر که پاسخ منفی دادند، در روایت ها دارای طینتی سخینی معرفی شده اند که شقی خواهند بود؛ زیرا در این دنیا، مطابق پاسخی که در عالم ذر داده اند، زندگی خواهند کرد. در این نگاه، این ذره ها به هنگام پاسخ کاملاً مختار بوده اند و بر اساس اختیار خود پاسخ داده اند. [بحار الانوار/ ج ۷ / ص ۱۵]

«احادیث طینت از متشابهات اخبار و معضلات آثار است از این روی نباید بیش از حد در این گونه اخبار وارد شد، زیرا عقل ما از احاطه به کنه این احادیث عاجز است.»^۱

و محققینی از علما آنها را پذیرفته و در توضیح آن گویند: خلقت از طینت خاص (علیین و سجین یا گِل پاک و ناپاک) بر اساس علم ازلی الهی است و منافاتی با اختیار انسان ندارد؛ چون حق تعالی می‌داند که هر انسانی با اختیار خود چه خواهد کرد و کدامین راه را خواهد رفت و چه اعمال و رفتاری خواهد داشت؛ از این روی طینت وی را متناسب با اعمال و رفتار او از علیین یا سجین، گِل پاک یا ناپاک آفریده است.

به جهت وارد شدن احادیث طینت در کتب معتبر روایی از جمله: محاسن برقی (متوفی ۲۷۴ه)، بصائر الدرجات صفار قمی (متوفی ۲۹۰ه) و اصول کافی ثقة الاسلام کلینی (متوفی ۳۲۹ه)، مورد توجه قرار گرفتن توسط علمای بزرگ مانند علامه طباطبایی و امام خمینی و مطابق بودن آن با قرآن و روایات اهل بیت عصمت و طهارت علیه السلام و عدم منافات آن با اختیار انسان، ما نیز در حد و وسع و توان خود تلاش کردیم تا با ترجمه روان و شرح مختصر و حل شبهات وارده، آن را در اختیار علاقه‌مندان و محققان معارف الهی قرار دهیم امید که ما را نیز از دعای خیر خود فراموش نکنند.

و هذا من فضل ربنا والحمد لله رب العالمین

محمد نیکنام عربشاهی

تبریز

۱۴۰۱/۱۰/۱۰

مبدأ خلقت انسان

بر اساس آیات قرآن، مبدأ آفرینش انسان گِل می‌باشد؛ و بر اساس روایات طینت، آفرینش هر انسانی از گِل خاصی بوده و اعمال و رفتار او بر طبق همان طینت خاص می‌باشد؛ از این روی؛ اگر از طینت عَلَیْن و پاک باشد، اعمال او حسنه و اگر از طینت سَجِین و ناپاک باشد، بد خواهد بود.

آیاتی که دلالت دارند بر این که مبدأ آفرینش و خلقت انسان از گِل بوده است:

وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِن طِينٍ^۱

آفرینش انسان را از گِل آغاز کرد.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ^۲

او کسی است که شما را از گِل آفرید.

إِنِّي خَالِقُ بَشَرًا مِّن طِينٍ^۳

من بشری را از گِل می‌آفرینم.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ^۴

و ما انسان را از عصاره‌ای از گِل آفریدیم.

خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَنِي مِن طِينٍ^۵

مرا از آتش آفریدی و او را از گِل آفریدی.

۱. یونس / ۳۴

۲. انعام / ۲

۳. ص / ۷۱

۴. مؤمنون / ۱۲

۵. اعراف / ۱۲

قَالَ مَا مَنَّكَ يَا سَجْدَةَ إِذِ امْرَأَتُكَ قَالَتْ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ (خدا به شیطان) فرمود:

چون تو را به سجده امر کردم چه چیز تو را باز داشت از اینکه (به آدم) سجده کنی؟ گفت: من از او بهترم. مرا از آتش آفریدی و او را از گِل آفریدی.